

Witteveen+Bos
Van Twickelostraat 2
Postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
fax 0570 69 73 44
www.witteveenbos.nl

onderwerp reactie voorlopig toetsingsadvies Commissie MER, stikstofdepositie
project Structuurvisie Noordoostpolder 2025
opdrachtgever gemeente Noordoostpolder
projectcode NOP23-1
referentie NOP23-1/gros2/029
opgemaakt door ir. S.C. Keetels-Snel
goedgekeurd door ing. A.J.P. Helder
status definitief
datum opmaak 20 september 2013
bijlagen -

paraaf

aan gemeente Noordoostpolder M. Arnoldy
kopie -

1. INLEIDING

Op 5 september 2013 is door de Commissie MER een voorlopig toetsingsadvies uitgebracht dat betrekking had op de planMER Structuurvisie (SV) Noordoostpolder. In het voorkeursalternatief in het MER (en dus de SV) heeft de gemeente er voor gekozen om nog geen maatregelen te kiezen om de stikstofdepositie terug te brengen. De gemeente wil namelijk eerst nader inzicht hebben in de uitwerking van het PAS (programmatische aanpak stikstofdepositie). Zij kiest er dus voor om, op basis van het PAS dat dan beschikbaar is, dit verder uit te werken in het volgende bestemmingsplan buitengebied. In dit voorlopig toetsingsadvies is door de commissie geadviseerd om inzicht te geven in alternatieven om de stikstofproblematiek terug te dringen in het geval het PAS onverhoopt geen doorgang vindt.

Naar aanleiding van dit advies heeft de gemeente een drietal realistische scenario's (alternatieven) gedefinieerd (in tegenstelling van het onrealistische beeld van het zogenaamde maximaal alternatief, dat uitgaat van de maximale huidige planologische maatregelen). In onderhavige notitie is inzicht gegeven in de effecten op de stikstofdepositie uitgaande van deze scenario's. Daarmee geeft het de gemeente inzicht in richtingen om het bestemmingsplan verder uit te werken, zonder significant negatieve effecten op Natura 2000, wanneer het PAS niet beschikbaar komt. In het kader van het bestemmingsplan kan dat dan worden verrijnd en vertaald naar een goede planologische regeling.

2. BESCHRIJVING SCENARIO'S

Uit het MER blijkt dat het merendeel van de toename in stikstofdepositie het gevolg is van de uitbreidingsmogelijkheden voor veehouderijen. De hier beschreven scenario's zullen zich daarom richten op andere mogelijkheden voor invulling van de veehouderijen.

In het maximale alternatief, zoals onderzocht in het MER, worden verschillende uitbreidingsmogelijkheden voor de veehouderijen voorgesteld, te weten:

- uitbreiding grondgebonden veehouderij:
  - veehouderijen bedrijven mogen in de deelgebieden uitbreiden tot 1,87 ha netto;
- transformatie veehouderij:
  - huidige akkerbouwbedrijven mogen worden getransformeerd naar veehouderijen;
- transformatie melkveehouderij:
  - akkerbouwbedrijven binnen twee aangewezen transformatiegebieden mogen transformeren naar melkveehouderijen;
- neventak intensieve veehouderij:
  - alle agrarische bedrijven (akkerbouw/grondgebonden) kunnen een neventak van 0,25 ha intensieve veehouderij opstarten;
- hoofdtak intensieve veehouderijen:
  - bestaande intensieve veehouderijen mogen uitbreiden binnen het bestaande perceel.

De gemeente Noordoostpolder heeft aangegeven dat het niet realistisch is uit te gaan van een neventak intensieve veehouderij bij grondgebonden veehouderijen, dus dit vervalt in de onderzochte scenario's. Daarnaast is een percentage van 100 % veehouderij ten opzichte van de totale agrarische bedrijven binnen de gemeente niet realistisch. Een percentage van rond de 35 % wordt als realistisch ingeschat. Een vertaling naar een quotering op basis van deze uitgangspunten en een zonering rondom de omliggende Natura 2000-gebieden is daarom realistisch en mogelijk wenselijk.

Op basis van deze gedachten zijn de volgende drie scenario's opgesteld (zie ook bijlage I):

- Scenario quotering:
  - In dit scenario wordt rekening gehouden met een omzetting van akkerbouwbedrijven naar veehouderij. Hierbij geldt echter dat niet meer dan 35 % van de agrarische bedrijven binnen de Noordoostpolder een veehouderij mag betreffen. De bestaande (intensieve) veehouderijen blijven behouden en mogen uitbreiden zoals beschreven onder het maximale alternatief.
- Scenario zonering:
  - In dit scenario wordt rekening gehouden met een standstill zone van 5 km tot de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (De Wieden, Weerribben, Rottige Meente en Brandemeer en Uiterwaarden IJssel). Binnen deze zone wordt geen toename in het aantal veehouderijen toegestaan. Buiten deze zone wordt uitgegaan van een toename van de veehouderijen, met als uitgangspunt dat maximaal 50 % van de agrarische bedrijven buiten deze zone een veehouderij betreft. De bestaande (intensieve) veehouderijen binnen en buiten de zone blijven behouden en mogen uitbreiden zoals beschreven onder het maximale alternatief.
- Scenario combinatie zonering en quotering:
  - In dit scenario wordt rekening gehouden met een zone van 10 km tot de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (De Wieden, Weerribben, Rottige Meente en Brandemeer en Uiterwaarden IJssel). Binnen deze zone wordt een toename in het aantal veehouderijen toegestaan tot 20 % van het aantal agrarische bedrijven. Buiten deze zone wordt uitgegaan van een toename van de veehouderijen, met als

uitgangspunt dat maximaal 50 % van de agrarische bedrijven buiten deze zone een veehouderij betreft. De bestaande (intensieve) veehouderijen binnen en buiten de zone blijven behouden en mogen uitbreiden als beschreven onder het maximale alternatief.

Voor alle uitbreidingen van de veehouderijen (zowel bestaand als nieuw) geldt dat gebruik moet worden gemaakt van emissiereducerende maatregelen volgens BBT.

3. UITWERKING SCENARIO'S

3.1. Inleiding

In de volgende paragrafen wordt de uitwerking van de scenario's beschreven. Hierbij wordt kort ingegaan op de gehanteerde uitgangspunten. Belangrijk daarbij is het maximale alternatief van waaruit deze scenario's zijn afgeleid. Voor een nadere toelichting op de uitgangspunten wordt verwezen naar bijlage I.

3.2. Scenario quoterings

In dit scenario wordt uitgegaan van een maximum van 35 % van de agrarische bedrijven dat veehouderij betreft. De uitwerking van scenario quoterings is weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1. Uitwerking scenario quoterings

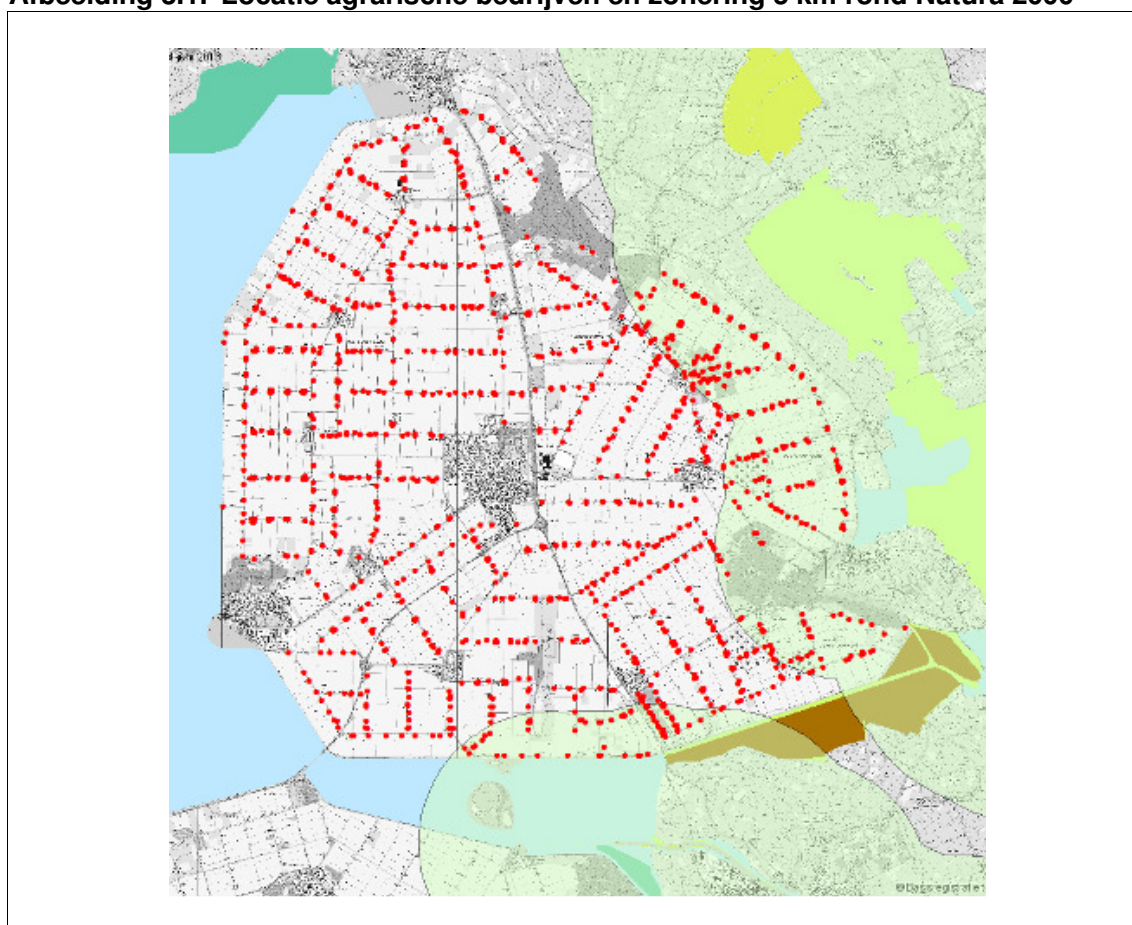
totaal aantal agrarische bedrijven binnen de Noordoostpolder	1.311
aantal agrarische bedrijven bij quoterings maximaal 35 %	459
aantal bestaande intensieve veehouderijen	38
aantal bestaande grondgebonden veehouderijen	187
aantal akkerbouwbedrijven dat wordt omgezet naar veehouderij	235
- waarvan akkerbouw met intensieve neventak	78
- waarvan melkveehouderij	78
- waarvan gemengd grondgebonden veehouderij	79
totale emissie NH ₃ agrarische bedrijven referentiesituatie	0,5 miljoen kg/jaar
totale emissie NH ₃ agrarische bedrijven maximale alternatief	27,4 miljoen kg/jaar
totale emissie NH ₃ scenario quoterings	1,4 miljoen kg/jaar (reductie 95 % t.o.v. maximale alternatief)

3.3. Scenario zonerings

In dit scenario is uitgegaan van twee zones, waarin een verschillende mate van uitbreiding is toegestaan. De zonerings is gebaseerd op een afstand van 5 km tot de omliggende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden De Wieden, Weerribben, Rottige Meente en Brandemeer en Uiterwaarden IJssel (zie afbeelding 3.1.). Binnen de zone wordt het standstill principe gehanteerd (geen toename in het aantal veehouderijen). Buiten de zone is een uitbreiding in het aantal veehouderijen tot maximaal 50 % van het totaal aantal agrarische bedrijven mogelijk. De uitwerking van scenario zonerings is weergegeven in tabel 3.2.

Tabel 3.2. Uitwerking scenario zonerings

	binnen zone 5 km	buiten zone 5 km
totaal aantal agrarische bedrijven	295	1.016
aantal agrarische bedrijven bij quotering	67 (geen toename)	508 (maximaal 50 %)
aantal bestaande intensieve veehouderijen	7	31
aantal bestaande grondgebonden veehouderijen	60	127
aantal akkerbouwbedrijven dat wordt omgezet naar veehouderij	0	350
- waarvan akkerbouw met intensieve neventak	0	117
- waarvan melkveehouderij	0	116
- waarvan gemengd grondgebonden veehouderij	0	117
totale emissie NH ₃ agrarische bedrijven referentiesituatie	0,5 miljoen kg/jaar	
totale emissie NH ₃ agrarische bedrijven maximale alternatief	27,4 miljoen kg/jaar	
totale emissie NH ₃ scenario zonerings	1,6 miljoen kg/jaar (reductie 94 % t.o.v. maximale alternatief)	

Afbeelding 3.1. Locatie agrarische bedrijven en zonerings 5 km rond Natura 2000

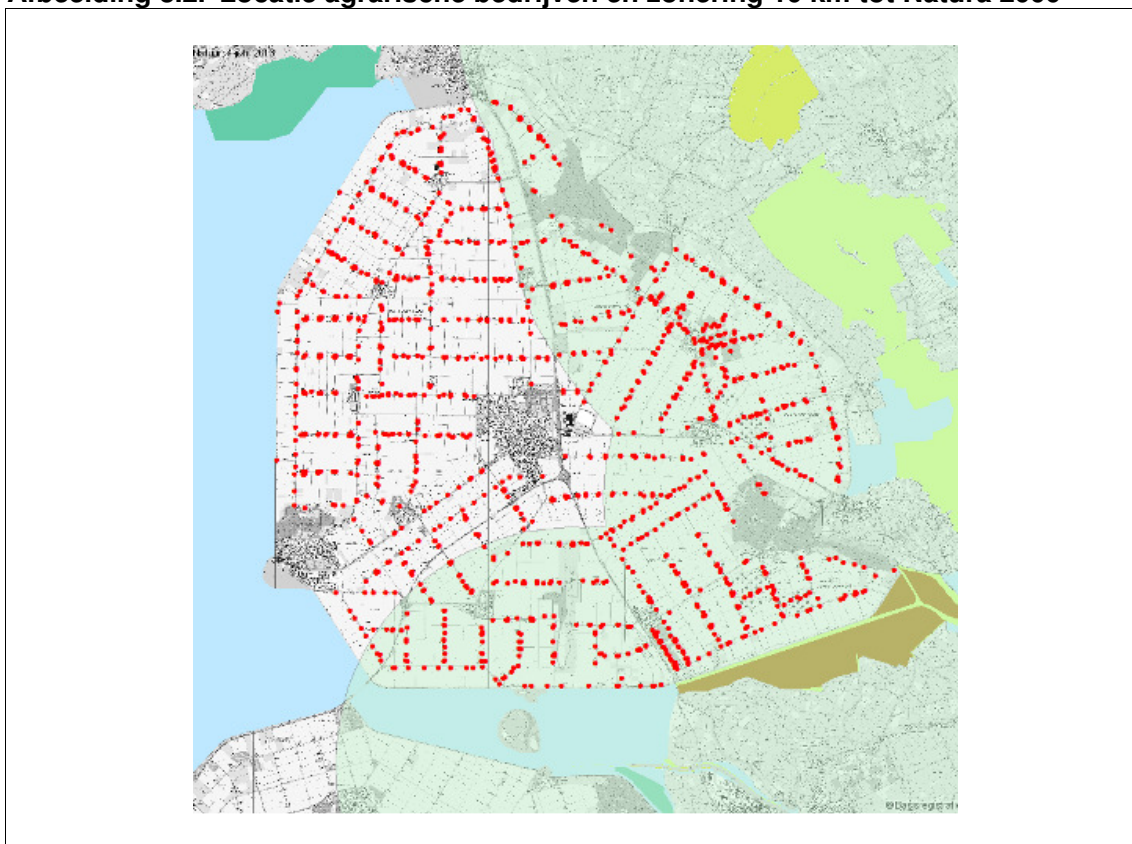
3.4. Scenario combinatie zonering en quotering

In dit scenario is uitgegaan van twee zones, waarin een verschillende mate van uitbreiding is toegestaan. De zonering is gebaseerd op een afstand van 10 km tot de omliggende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden De Wieden, Weerribben, Rottige Meente en Brandemeer en Uiterwaarden IJssel (zie afbeelding 3.2.). Binnen de zone is een uitbreiding in het aantal veehouderijen tot maximaal 20 % van het totaal aantal agrarische bedrijven mogelijk. Buiten de zone ligt het maximum op 50 %. De uitwerking van dit scenario is weer gegeven in tabel 3.3.

Tabel 3.3. Uitwerking scenario combinatie zonering en quotering

	binnen zone 10 km	buiten zone 10 km
totaal aantal agrarische bedrijven	750	561
aantal agrarische bedrijven bij quotering	150 (maximaal 20 %)	281 (maximaal 50 %)
aantal bestaande intensieve veehouderijen	17	21
aantal bestaande grondgebonden veehouderijen	112	75
aantal akkerbouwbedrijven dat wordt omgezet naar veehouderij	21	185
- waarvan akkerbouw met intensieve neventak	7	62
- waarvan melkveehouderij	7	61
- waarvan gemengd grondgebonden veehouderij	7	62
totale emissie NH ₃ agrarische bedrijven referentiesituatie	0,5 miljoen kg/jaar	
totale emissie NH ₃ agrarische bedrijven maximale alternatief	27,4 miljoen kg/jaar	
totale emissie NH ₃ scenario combinatie zonering en quotering	1,3 miljoen kg/jaar (reductie 95 % t.o.v. maximale alternatief)	

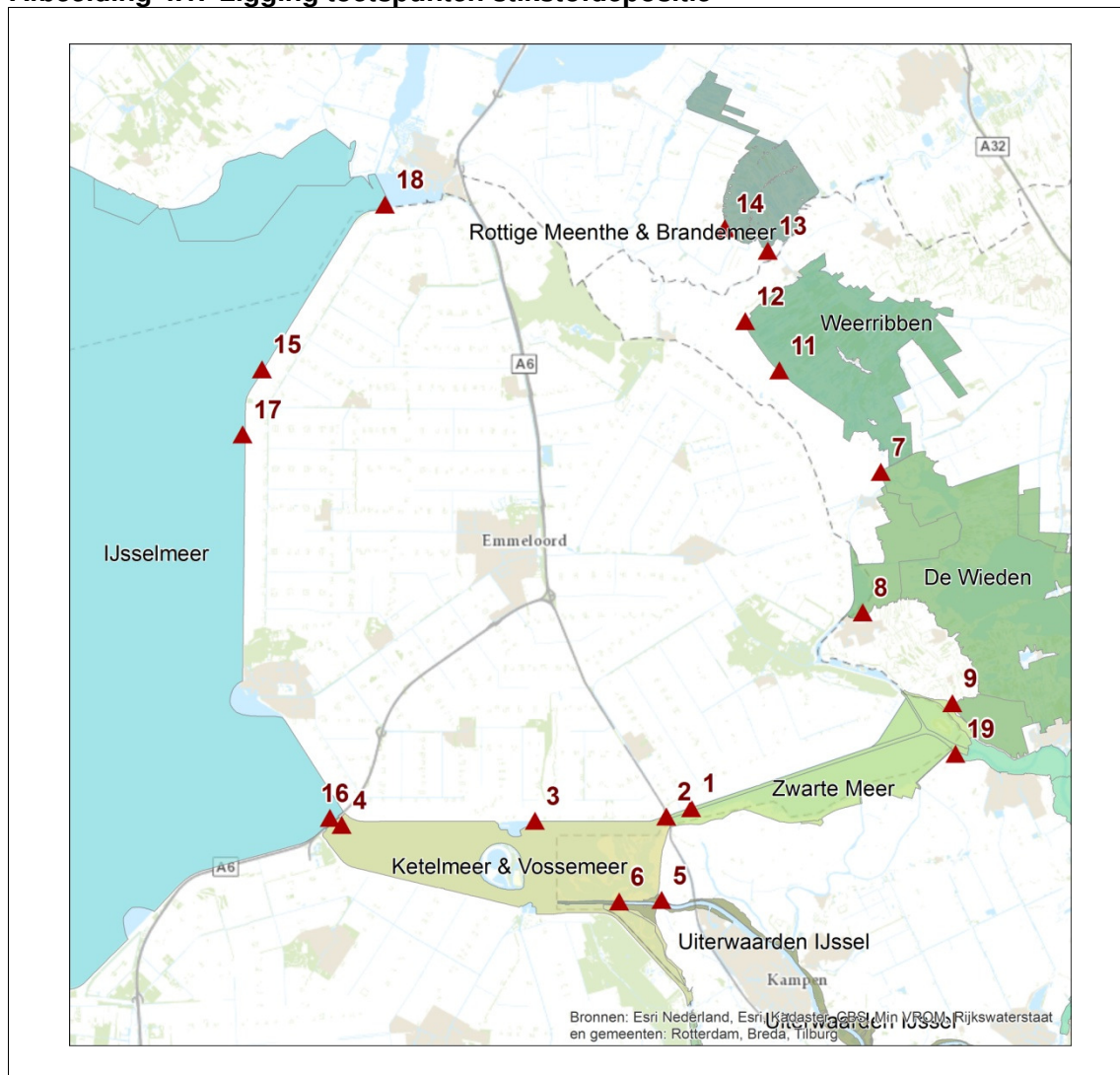
Afbeelding 3.2. Locatie agrarische bedrijven en zonering 10 km tot Natura 2000

4. EFFECTEN SCENARIO'S VOOR STIKSTOFDEPOSITIE

De tabellen 3.1, 3.2 en 3.3 in hoofdstuk 3 geven aan dat de meer realistische invulling van de scenario's resulteren in een emissieafname van circa 95 % ten opzichte van het maximale alternatief. Deze reductie is eveneens zichtbaar in de berekende stikstofdepositie. De stikstofdepositiebijdrage van de agrarische bedrijven is berekend op een aantal toetsingslocaties ter hoogte van de rand van de nabijgelegen Natura 2000-gebieden (afbeelding 4.1.).

Afbeelding 4.1. Ligging toetspunten stikstofdepositie

In tabel 4.1 is de depositiebijdrage voor zowel het maximale alternatief als de drie onderzochte scenario's weergegeven, alsmede de depositiewaarde (op basis van de GDN) in de referentiesituatie en de kritische depositiewaarde (KDW) voor het meest gevoelige habitat-type aanwezig in het Natura 2000-gebied.

Uit tabel 4.1 volgt dat de depositiebijdrage ter hoogte van de toetspunten met circa 95 % is afgenomen ten opzichte van het maximale alternatief (vrijwel gelijk aan de daling in emissievracht). Er is desalniettemin sprake van een toename.

Tabel 4.1. Bijdrage stikstofdepositie agrarische bedrijven op Natura 2000 [mol/ha/jaar]

toetspunt	Natura 2000	X	Y	ref 2025 (GDN)	toename in maximale alternatief	toename in scenario quotering	toename in scenario zoning	toename in scenario combinatie	KDW*
5	Uiterwaarden IJssel	185641	510835	1065	544	28	30	24	714
6	Uiterwaarden IJssel	183943	510779	995	796	42	45	36	714
7	De Wieden	194389	527916	1145	1120	62	66	55	714
8	De Wieden	193668	522312	1075	1290	74	80	66	714
9	De Wieden	197240	518697	1425	620	33	36	29	714
11	Weerribben	190341	531964	1230	2000	114	115	98	714
12	Weerribben	188978	533931	1270	1290	79	82	71	714
13	Rottige Meente en Brandemeer	189878	536740	1215	868	49	52	45	714
14	Rottige Meente en Brandemeer	188160	537632	1095	987	56	61	53	714

*van het meest gevoelige habitatype

Tabel 4.1 laat zien dat de KDW van de meest gevoelige habitat in de onderzochte Natura 2000-gebieden 714 mol/ha/jaar bedraagt. In de referentiesituatie wordt de KDW reeds overschreden met 281 tot 711 mol/ha/jaar. Voor alle onderzochte scenario's komt er als gevolg van de plansituatie stikstofdepositie bij, minimaal 24 mol/ha/jaar tot maximaal 115 mol/ha/jaar. De reductie in depositiebijdrage ten opzichte van het maximale alternatief is voor alle scenario's op alle berekende toetsingslocaties gelijk aan ordegrrootte 95 %.

5. CONCLUSIE

Op basis van de drie doorgerekende scenario's kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- de drie scenario's, op basis van realistischere groeiuitgangspunten, voorspellen een veel geringere depositiebijdrage dan het maximaal alternatief, dat uitgaat van de huidige maximale planologische mogelijkheden. De reductie in depositie ten opzichte van het maximale alternatief is voor alle scenario's op alle berekende toetsingslocaties gelijk aan orde grootte 95 %. Het maximaal alternatief, ofwel de huidige maximale planologische mogelijkheden, geeft dus geen realistisch beeld van de daadwerkelijk te verwachten depositiebijdrage van de gemeente Noordoostpolder;
- het scenario dat uitgaat van zonering geeft een beperktere reductie dan de scenario's waarin (ook) quoterings aan de orde is. Dat betekent dus dat de stikstofdepositie ook belangrijk wordt beïnvloed door (veel) bronnen op grotere afstand;
- onafhankelijk van het al dan niet doorgang vinden van het PAS kunnen deze inzichten betrokken worden bij het opstellen van het bestemmingsplan buitengebied;
- in alle drie de scenario's is nog steeds sprake van een depositietoename ten opzichte van de referentiesituatie, waardoor uitgaande van alleen deze uitgangspunten, significant negatieve effecten nog steeds niet kunnen worden uitgesloten. Indien het PAS geen doorgang vindt, blijven dus aanvullende regelingen of maatregelen nodig. Te denken valt aan, eventueel in samenwerking met andere overheden, het terugdringen van bestaande emissies, waarbij de emissieruimte die daarbij ontstaat (gedeeltelijk) aangewend kan worden om uitbreiding van veehouderij of omzetting naar veehouderij te faciliteren.

Wanneer wordt ingezet op het toepassen van maatregelen op alle bestaande veehouderijbedrijven, waarmee een emissiereductie van 70-90 % te behalen is, om de resterende toename in stikstofdeposities te verminderen, is het op basis van de berekende emissievracht voor de referentiesituatie (ca. 0,5 mln kg/jr) en de berekende toename in de 3 scenario's (variërend van 1,3 tot 1,6 mln kg/jr) niet de verwachting dat hiermee een toename in depositie volledig wordt voorkomen.

BIJLAGE I TOELICHTING SCENARIO'S

Zoals is aangegeven in hoofdstuk 2 worden niet alle akkerbouwbedrijven omgezet naar veehouderij, maar slechts een deel. Veehouderijen veroorzaken een hoge stikstofemissie. De keuze van de bedrijven die worden omgezet is daarom relevant in het onderzoek. Er is steeds uitgegaan van een representatieve selectie van de bedrijven, dan wil zeggen dat deze goed ruimtelijk is verdeeld over het gebied waarbinnen de selectie plaatsvindt (zie afbeelding I.1).

Voor de bedrijven waar omzetting naar veehouderij plaatsvindt geldt een gelijke verdeling over de drie vormen van omzetting, namelijk naar een akkerbouw bedrijf met intensieve neventak van 0,25 ha, een melkveehouderij en een gemengd grondgebonden veehouderij. Voor deze drie vormen van veehouderij zijn in de studie naar het maximale alternatief al emissies bepaald. Deze emissies zijn ook voor deze scenario's als uitgangspunt gehanteerd.

In de drie scenario's is echter ook uitgegaan van het toepassen van emissiereducerende technieken. Uit de Regeling ammoniak en veehouderij blijkt dat een emissiereductie mogelijk is van 70-95 % door het toepassen van luchtwassystemen. In onderhavige berekeningen is uitgegaan van een emissiereductie van 82,5 % voor de uitbreiding van de veehouderijen. Deze emissiereductie is niet toegepast op de bestaande stallen.

In tabel I.1 zijn de uitgangspunten van het maximale alternatief en de onderzochte drie scenario's samengevat weergegeven.

Tabel I.1. Mogelijkheden agrarische sector in maximale alternatief en scenario's

agrarische sector	maximale alternatief	onderzochte scenario's
bestaande grondgebonden veehouderijen	uitbreiding mogelijk tot 1,87 ha grondgebonden, waarvan 0,25 ha intensieve neventak	uitbreiding mogelijk tot 1,87 ha grondgebonden, geen intensieve neventak uitbreiding volgens BBT
bestaande intensieve veehouderijen	uitbreiding mogelijk binnen het eigen terrein	uitbreiding mogelijk binnen het eigen terrein uitbreiding volgens BBT
akkerbouw	1) omschakeling mogelijk gemaakt voor alle akkerbouwbedrijven naar veehouderij: 1,87 ha grondgebonden, waarvan 0,25 ha intensieve neventak	1) omschakeling mogelijk gemaakt voor een deel van de akkerbouwbedrijven naar veehouderij: 1,87 ha grondgebonden, geen intensieve neventak in combinatie met grondgebonden veehouderij uitbreiding volgens BBT
	2) binnen aangewezen transformatiegebieden alleen omschakeling mogelijk naar melkveehouderij: 1,87 ha grondgebonden, waarvan 0,25 ha intensieve neventak	2) omschakeling gelijkelijk verdeeld over de 3 categorieën: melkveehouderij, gemengd grondgebonden veehouderij, intensieve neventak (0,25 ha) uitbreiding volgens BBT

Afbeelding I.1. Voorbeeld representatieve selectie

